

Els escriptors també es moren

Text > XAVIER CORTADELLAS

Il·lustració > XAVIER ROQUETA

Hi ha escriptors que encara són vius; d'altres, en canvi, ja han mort. Això és un fet que no qüestiona pràcticament ningú: ni lectors, ni traductors, ni editors, ni periodistes especialitzats en cultura, ni públic, en general. No descarto que hi pugui haver en algun lloc un crític o algun altre escriptor o artista —generalment jove i sempre emergent, això sí— que ho vegi d'una altra manera. Però són pocs. Són francament tan pocs que goso escriure que no compten, que són anecdòtics i, més que cap altra cosa, un exemple curiós d'aquest gran circ que és també la literatura, l'art i, vinga, va!, la resta del món. Gent que s'ha construït a base de jo, de jo, de més jo i d'espantar els pocs que els llegeixen. Perquè, diguem-ho una altra vegada, el fet cert és que la gent es mor, escrigui o no escrigui. I els que encara som vius, qui més qui menys vol el mateix.

Recordo les últimes entrevistes que van fer a Josep Pla. L'entrevistat es convertia en entrevistador i preguntava al periodista de torn si li semblava que, un cop mort, els lectors catalans continuarien llegint els seus llibres. Ha estat així, però m'afanyo a escriure que continuarà sent així mentre hi hagi prou catalans que hem conegut, que hem sentit a parlar o que ens interessem per la Catalunya de la primera meitat del segle xx, la que ell va conèixer, viure i descriure. Després, probablement, Josep Pla serà una altra cosa: un escriptor més del nostre canón, dels millors, sí, però un escriptor més. Llavors, probablement caldrà anar a buscar els seus lectors entre els erudits, entre la minoria lectora molt lectora que compto que hi continuarà havent, i en els arxius o a les grans biblioteques.

Com els mons que han conegut i que, generalment, han servit de marc per als seus llibres, també els escriptors desfilen. Això ja hem quedat que és un fet. L'altre fet (que no es diu tant) és que, un cop que un escriptor es mor i que es mor també la gent que el va estimar i el va conèixer, és difícil trobar algú que estigui disposat a defensar-ne, a llegir-ne i a editar-ne els llibres. És per això que, passats, en general, setanta anys, els drets de publicació dels llibres d'aquell autor queden lliures. Amb sort, llavors, hi ha una revifalla; sovint, un foc de Sant Joan. No pas sempre. Molt de tant en tant, doncs, un editor, una colla de llibreters i un grup encara més nombrós de lectors aconseguen fer tornar als prestatges de les llibreries els llibres d'un escriptor que ja no llegia quasi ningú. Si més no durant una temporada. És el que va passar, per exemple, amb Eduard Girbal i Jaume, gràcies a l'elogi que en va fer Josep Pla a Josep Cots, a Edicions de 1984, a Enric Casasses i a una colla, mai prou estimada, de llibreters, lectors i crítics. Però això és una jugada més aviat complicada, una jugada

que difícilment surt bé. No ha passat, per exemple, el mateix amb Ferran Girbal i Jaume, el seu germà, que també va escriure i que també va tenir un xic de nom. Em direu que no era tan bo. Entesos. Potser sí. Però tampoc no va ser tan bo aquell insuportable professional de l'escriptura que va ser Stefan Zweig, si més no a parer meu. No ens barallem. Si ho voleu, podeu treure Stefan Zweig, ja us deixo posar el nom de l'escriptor que us sembli. No em digueu que no en posaríeu cap! De debò no heu conegut mai un cas així? Escriptors suposadament recuperats després d'una temporada d'oblit, gràcies a una bona campanya mediàtica que és com dir de màrqueting? Escriptors que heu provat de llegir i que, poques planes després d'haver començat el llibre, us ha caigut de les mans? El marquès de Sade, per exemple? Algunes escriptores feministes avant la lettre? Algunes novel·letes d'Àngel Guimerà? No me'n feu posar més exemples.

Fa uns mesos vaig entrar a la llibreria Quatre Cantons de Berga i em va sorprendre veure que hi havia reedicions de llibres de Baltasar Porcel a l'abast de tothom. A mi, Porcel em va agradar molt. Vaig entrevistar-lo uns quants cops, he llegit molts dels seus llibres, alguns encara em semblen prou interessants i prou bons. Els defensaria? Sí. Hi ha gaires lectors avui que pensin el mateix que jo? Un cop un escriptor es mor, si ha estat bo i ha tingut sort, pot entrar als cànons, pot arribar a formar de part de la història de la literatura i fins i tot pot arribar a ser un clàssic. Però, sobretot si no

és un clàssic, el llegeix mai algú? Jo no he llegit mai Zola, per exemple. A mi no m'entusiasma Dickens. Immortals? Potser sí, però potser també sense molts dels seus llibres. De vegades, fins i tot sense ni un.

